

Јован Јовичић — песник гитаре

Једна ноћ у сутону зиме, један човек до одрицања заљубљен у гитару, једна виртуозност паганинијевска, једна музика која воли звуком, боли дубином и носи разливена у нежности љубана на длановима.

У тишини сале, претворене у једно ухо, гитара Јован Јовичића још једном нас је данас вратила у плаве ноћи уснулих светова, у лелујаве сенке са обала Ебра, у громове коридра кад Хитано крвари, у жудњу камена и песка далеке Гранаде за цветовима камелија. Вратила нас је на помпезне балове средњовековних трубадура, у салонску интимност Лујева и Хабзбурга, на обале Рија у пламену самбе.

Једноставан, миран и пријатан, између два концерта овај чаробњак гитаре прича нам о Лењинграду, Паризу, Делхију, прича нам песмом и гитаром, и као што човек воли жену и милује јој косу, тако његови прсти извлаче из те зачаране кути је тонове чудних боја и прелива, час тихе и трепераве као одсјај месечине, час достојанствене и свечане као оргуље на миси, или громке и раздируће попут разбеснелих бикова које пуштају у арену.

»Постоји само једна гитара«, каже уметник. »Хоће ли се њен звук појачати електромагнетом, или ће тихо да звони као клавсен — све једно је. У једном ансамблу она може да прати или да води мелодију — на солистичком концерту захтева од извођача све у истом

време. За неког она је тежак инструмент. Мени је као дечаку нису пружили у руке и рекли вежбај. Ја сам једноставно био заљубљен у њу, она је постала део мене. Кад се одмарам, кад размишљам, кад сам весео или брижан. Неко узима цигарету, неко чашу, неко одлази у шетњу. Моји се прсти прошетрају и склопе један пријатан акорд који враћа снагу, оплемењује, подстиче. И тако већ пуних 25 година. Концерти су дошли као последица такве љубави према овом инструменту, и никако нису дуго и исцрпљујуће вежбање једног пијанисте који то сматра животним позивом и својим хлебом«.

Последње гостовање доктора физике Јована Јовичића у Шпанији, у родним местима Лорке и Тареге, са музиком Виле-Лобоса, Скарлатија, Торобе, Сорана и других, обележено је у тамошњој штампи комплиментима са свих страна. Зар је могао један Лорка, који је песмом тражио да га покопају у песак са гитаром, међу метвице и наранџе, коме су жице шеста мачева до балчака забодених у дно крви, трн из бокора крвавих ружа поезије у коси тамнопуте Кармен, — препоставити да ће један далеки странац из Фрушкогорских винограда открити Гранади ко је она сама? Иако је Шпанија можда у срцу, у сваком кактусу и камену, повређена музиком гитаре велике као осмишљена љубав, приморана је била да слуша, да се диви, да се поистовети са њом, да је призна.

»А ловили су сваки мој пок-

рет«, прича уметник. »Чекали су да се прст озноји и да склизне, да нека Сава или Морава зашуми из мелодије уместо Гвадалкивира, да неки ветар не донесе лепезе склопљених маслињака Валенције«.

Вратио се незанесен Домингесом, коме се смрт провлачи испод пазуха, неспијен »Успоменом на Алхамбру«, непревазиђен песмом »Крвавих свадби«, вратио се да нам дочарава оно што сањамо, да нас одведе тамо где не можемо да будемо.

О публици, о младима који данас у све већем броју покушавају да открију тајне гитаре, о месту гитаре у музици некада и данас, Јовичић каже:

»За слушање гитаре потребна је публика која може себе да замисли на месту извођача, да се заљуби у овај витки враг, у жице, у тело преломљено у струку као у девојке«.

И пошто су на првом од два концерта најмлађи слушаоци непотребно често аплаудирали и реметили тишину, Јовичић се благо смеши и охрабрује нас:

»У једном граду Француске или граду било које друге земље, који је величине вашег града, публика је иста. Немојте уображавати да је тамо дружчије! Па и у милионским градовима, где публика понекад само из пристојности обезбеђује тајац, мало ко зна да слуша, а многи чак и спавају на концертима.

Данас је велики број младих који би желели да свирају. Најчешће електричну гитару, која се за потребе једног ансамбла може релативно брзо савлада-

ти, бар у акордима за пратњу. Далеко је мање оних који се опредељују за концертно свирање. Ево шта уметник о томе каже:

»Инструмент какав — такав може се лако набавити, али још увек нема добрих и систематских уџбеника за оне који почињу. Ја сам такав један уџбеник већ дао у штампу, а моји концерти су жеља да створим интересовање код људи, да им покажем вредности и могућности гитаре«.

Неко би можда помислио да постоји неангажованост креативних моћи великих композитора прошлости и садашњости према гитари, која би се објашњавала комплексношћу гитаре као инструмента, или њене немоћности да звуком изазове сублим. И у једном, и у другом можда има истине. Али један гениј, као што је Бах, посветио је овом инструменту пре гршти своје велике музике, а један Фернандо Сор задао је гитаристима технички несавладиве проблеме. Ипак, гитара се тако не објашњава.

Она је инструмент познат од давнина, пријатељ који се увукао у дом и живео са човеком. Од ње се не може очекивати стихија и моћ једне Бетовенове симфоније. У њу се заиста може бити само заљубљен. Она је некад клавсен, добош и флаута некад чежња, домаћтевање и свитланост, трансформација душе у фине, танане нити звука. Она је део човека.